

OBSAH

1	Úvod do radiační fyziky <u>Equation Chapter 1 Section 1</u>	7
1.1	Předmět radiační fyziky	7
1.2	Poznávání mikrosvěta	7
1.3	Svět molekul a atomů	8
1.3.1	Staří Řekové	8
1.3.2	Úvahy o tepelných jevech	8
1.3.3	Krystalografie	8
1.3.4	Chemický atomizmus	9
1.3.5	Molekulárně kinetická teorie	9
1.3.6	Statistická mechanika	9
1.4	Experimentální potvrzování teorií	10
1.5	Přelom devatenáctého a dvacátého století	10
1.6	Elementární a fundamentální částice	11
1.7	Čtyři druhy interakcí	13
1.7.1	Elektromagnetická interakce	13
1.7.2	Slabá interakce	13
1.7.3	Silná interakce	13
1.7.4	Gravitační interakce	13
1.8	Modely atomu	13
1.8.1	Thomsonův model	13
1.8.2	Rutherfordův planetární model	14
1.8.3	Bohrův kvantový model	15
1.8.4	Kvantově mechanický model atomu	16
1.9	Korpuskulárně-vlnový dualizmus	17
1.10	Korpuskulární vlastnosti vlnění	17
2	Experimenty a objevy potvrzující existenci molekul, částic a jejich strukturu <u>Equation Chapter (Next) Section 2</u>	18
2.1	Kvantová hypotéza	18
2.2	Elektrony	19
2.2.1	Thomsonův pokus	20
2.2.2	Millikanův pokus	20
2.3	Rentgenové paprsky	21
2.4	Difrakce paprsků X	23
2.5	Franck-Hertzův pokus	24
2.6	Brownův pohyb	25
3	Interakce ionizujícího záření s látkou <u>Equation Chapter (Next) Section 3</u>	28
3.1	Záření gama	28
3.1.1	Comptonův jev	28
3.1.2	Fotoelektrický jev	29
3.1.3	Tvorba párů	31
3.2	Nabitě částice	32
3.2.1	Těžké nabitě částice	32
3.2.2	Elektrony	32
3.3	Záření neutronové	33
3.3.1	Pružný rozptyl neutronů na jádrech	33
3.3.2	Nepružný rozptyl	34
3.3.3	Jaderné reakce neutronů	34
3.4	Veličiny popisující interakci ionizujícího záření s látkou	34
3.5	Vývin tepla v materiálu absorbujícím ionizující záření	36
4	Struktura atomového obalu, molekuly a chemická vazba <u>Equation Chapter (Next) Section 4</u>	37
4.1	Periodická soustava prvků	37
4.2	Bližší popis kvantově mechanického modelu atomu	38
4.2.1	Pauliho vylučovací princip	38
4.3	Excitace atomů	39

4.4	Energetické stavy a vazby molekul	39
4.4.1	Vznik molekul	39
4.4.2	Kovalentní vazba	40
4.4.3	Iontová vazba	40
4.5	Vazby v pevných látkách	41
4.5.1	Amorfni pevné látky	41
4.5.2	Iontové krystaly	41
4.5.3	Kovalentní krystaly	41
4.5.4	Molekulární – vodíková vazba	42
4.5.5	Van der Waalsovy vazebné síly	42
4.5.6	Kovová vazba	42
5	Neionizující záření <u>Equation Chapter (Next) Section 5</u>	45
5.1	Masery a lasery	45
6	Atomové jádro <u>Equation Chapter (Next) Section 6</u>	47
6.1	Jaderné síly	47
6.2	Hmotnost jádra	48
6.3	Stabilita atomových jader	49
6.4	Jaderné elektrony	50
6.5	Nukleony	51
6.6	Rozměry a tvar jádra	51
6.7	Vazebná energie	53
6.8	Modely jádra (elementární model deuteronu, slupkový a kapkový model)	55
6.8.1	Deuteron	55
6.8.2	Kapkový model	56
6.8.3	Slupkový model (hladinový model)	58
7	Radioaktivita <u>Equation Chapter (Next) Section 7</u>	60
7.1	Příčina radioaktivity	60
7.2	Přeměna beta minus	60
7.3	Pozitronová přeměna	61
7.4	Elektronový záchyt	61
7.5	Přeměna alfa	62
7.6	Emise těžších jader	63
7.7	Samovolné štěpení	63
7.8	Emise nukleonů	63
7.9	Větvené přeměny	64
7.10	Přeměna gama a vnitřní konverze	64
7.11	Definice potřebných jednotek	65
7.11.1	Rychlost radioaktivní přeměny a aktivita	65
7.11.2	Fyzikální poločas radionuklidu	65
7.11.3	Hmotnost radioaktivního nuklidu:	66
7.12	Rozpadový zákon	67
8	Zdroje ionizujícího záření <u>Equation Chapter (Next) Section 8</u>	68
8.1	Přírodní zdroje ionizujícího záření	68
8.1.1	Kosmické záření	68
8.2	Přírodní radionuklidy v zemské kůře	69
8.2.1	Radioaktivní řady	69
8.2.2	Radon v ovzduší a ve vodě	70
8.3	Umělé zdroje radioaktivity	71
8.3.1	Umělé zdroje ionizujícího záření	71
9	Jaderné reakce (obecné zákonitosti) <u>Equation Chapter (Next) Section 9</u>	73
9.1	Potřebné definice	73
9.1.1	Aplikace pojmu účinný průřez na jaderné reakce	73
9.2	Typy jaderných reakcí	73
9.3	Energie jaderné reakce	75
9.4	Jaderné reakce v chemické analýze	76
10	Štěpné reakce a jejich průmyslové využití <u>Equation Chapter (Next) Section 10</u>	77
10.1	Štěpná jaderná reakce	77

10.2	Řízená řetězová štěpná reakce a regulace výkonu reaktoru	77
10.3	Regulace jaderného reaktoru	78
10.4	Štěpná reakce v přírodě	79
11	Jaderná syntéza a její průmyslové využití <u>Equation Chapter (Next) Section 11</u>	80
11.1	Termojaderná reakce	80
11.2	Teorie studené fúze	81
12	Získávání energie – problémy <u>Equation Chapter (Next) Section 12</u>	82
12.1	Vyhořelé jaderné palivo	82
12.2	Zneškodnění vyhořelého paliva	83
13	Principy detekce ionizujícího záření <u>Equation Chapter (Next) Section 13</u>	85
13.1	Kalorimetrie	85
13.2	Fotografické metody	86
13.2.1	Filmová dozimetrie	87
13.2.2	Jaderné fotoemulze pro detekci stop částic	87
13.3	Termoluminiscence	88
13.4	Radiofotoluminiscence	88
13.5	Lyoluminiscence	88
13.6	Ionizační princip detekce	89
13.7	Polovodičový princip detekce	89
13.8	Scintilační princip detekce	89
13.8.1	Kapalné scintilátory	90
13.8.2	Čerenkovy detektory	90
13.9	Metody detekce neutronů	90
13.10	Statistické fluktuace a chyby měření	91
13.10.1	Statistické fluktuace	91
13.10.2	Chyby měření	91
13.10.3	Celková chyba měření	92
14	Výroba a využití radionuklidů. <u>Equation Chapter (Next) Section 14</u>	93
14.1	Kinetika hromadění radioaktivního produktu radioaktivní přeměny	93
14.2	Trvalá radioaktivní rovnováha	93
14.3	Přechodná radioaktivní rovnováha	94
14.4	Generátory radioaktivních nuklidů	94
14.5	Rychlost a výtěžek jaderné reakce	94
14.6	Kinetika jaderné reakce	95
14.7	Průmyslová výroba radioaktivních nuklidů	95
14.8	Jaderné reakce v chemické analýze	95
15	Další aplikace ionizujícího záření <u>Equation Chapter (Next) Section 15</u>	97
15.1	Definice potřebných veličin	97
15.1.1	Absorbovaná dávka	97
15.1.2	Kerma	98
15.1.3	Expozice	99
15.2	Datování pomocí radioaktivity	99
15.2.1	Datování pomocí kosmogenních radionuklidů	99
15.2.2	Jaderná geochronologie – určování stáří nerostů	100
15.3	Radioaktivní indikátory	101
15.4	Ozařování potravin	101
15.4.1	Proč ozařovat potraviny	101
15.4.2	Ozařování potravin – podmínky	102
15.4.3	Označování ozářených potravin	102
15.4.4	Ozařování potravin – možné riziko	102
15.5	Radiační chemie – polymerace	103
15.6	Sterilizace	104
15.7	Likvidace škodlivého hmyzu	104
15.8	Hnojiva	104
15.9	Krmivářství	104
15.10	Chovatelství	105
15.11	Ochrana uměleckých památek	105

15.12	Stavebnictví.....	105
15.13	Radiační analytické metody materiálů.....	105
15.13.1	Rentgen-fluorescenční analýza.....	105
15.13.2	Aktivační analýza.....	105
15.13.3	Mössbauerova spektroskopie.....	106
15.14	Radioizotopové stopovací metody.....	106
15.14.1	Diagnostika in vivo – scintigrafie.....	107
15.14.2	Diagnostika in vitro.....	107
15.15	Jiná využití.....	107
15.15.1	Tloušťkoměry a hladinoměry.....	107
15.15.2	Ionizační analyzátoary plynů. Požární hlásiče.....	108
15.15.3	Radiační defektoskopie.....	108
16	Literatura.....	109
16.1	Knižní literatura.....	109
16.2	Internetové odkazy.....	109